

JOHNSEN, G.H., S.KÅLÅS & A.E.BJØRKLUND 1996
Kalkingsplan for Vaksdal kommune 1995
Rådgivende Biologer as. rapport 175, 51 sider, ISBN 82-7658-109-9

SAMMENDRAG

Rådgivende Biologer as. har på oppdrag fra Vaksdal kommune, utarbeidet et forslag til kalkingsplan for Vaksdal. Arbeidet er utført i løpet av 1994, 1995 og 1996 som en direkte oppfølging av Fylkesmannens miljøvernvedelings arbeide med beskrivelse av surhetstilstanden i Hordaland (Johnsen & Kambestad 1994) og kalkingsplanlegging i fylket (Kambestad mfl. 1995).

NATURGRUNNLAGET

I Vaksdal kommune er berggrunnen varierende, men grovt sett er den vestre delen dominert av prekambriske grunnfjellsbergarter hovedsakelig bestående av granitt. Lenger sør-øst og øst er dette grunnfjellet dekket av skyvedekker fra den kaledonske fjellkjedefoldninger, det såkalte Undre Bergsdalsdekket. Dette domineres av bergartene granitt og gneiss. Mellom disse to lagene ligger imidlertid et smalt nord/sørgående belte bestående av skifrige vulkanske bergarter. Helt øst i kommunen ved Hamlagrøvatnet ligger en sone med bergarter som domineres av fyllitt og glimmerskifer.

SURHET

I størstedelen av Vaksdal kommune er vassdragene moderat påvirket av sur nedbør. De laveste pH-verdier i forbindelse med kalkingsplanen ble målt i de høyereliggende delene sør i kommunen, der laveste pH-verdi på 5,0 ble målt i Oddmundsdalsvatnet ved prøvetakingen våren 1995. De beste pH-verdiene ble målt nord-øst i kommunen øverst i Eksingedalen. Begge de to store vassdragene i kommunen; Eksingedalsvassdraget og Bergsdalselva har best vannkvalitet med hensyn på surhet i de øvre og østre deler. Der har de avrenning fra områder med en berggrunn bestående av sedimentære bergarter dominert av fyllitt. Ettersom vassdragene renner vestover får de tilrenning fra sideelver som har avrenning fra områder med en berggrunn som domineres av hardere og mindre kalkrike bergarter og begge vassdragene blir surere i de nedre deler enn i de øvre deler.

FISK

I over halvparten av innsjøene som omfattes av denne planen, er det tynne bestander av aure, mens det i litt under halvparten er gode eller tette bestander. Fem innsjøer er trolig fisketomme, og i ytterligere to innsjøer er det usikkert om det er en tynn bestand av fisk eller om bestanden er utdødd.

I følge spørreundersøkelsen er tettheten av aure uendret i 39 innsjøer, den har gått opp i 11 innsjøer, den har gått ned i 38, mens fem bestander er tapt og to er trolig tapt. I 18 innsjøer er det ikke kjent om det har skjedd noen endring. Gytteforholdene er brukbare i de fleste ikke regulerte innsjøer.

FISKE

Fisket i Vaksdal er organisert med salg av fiskekort gjennom grunneigarlagene til 46 av de 96 innsjøene vi har fått opplysninger om. Det er fritt fiske i minst 22 av innsjøene som ikke har fiskekortsalg.

KALKING

Det er i hovedsak utført kalking av vassdrag og innsjøer i to områder siden 1990. Hele seks av kalkingsstedene ligger på Osterøy, mens de øvrige fire ligger i Fossmarkområdet på andre siden av Veafjorden. Ekso er nå under detaljplanlegging for kalking, og Daleelven er høyt på listen over andre kalkingsaktuelle vassdrag i Hordaland.

Begge de lakseførende vassdragene i kommunen vil være høyt prioritert for kalking. Situasjonen skal være mest prekær i Ekso, mens en i Daleelven trenger mer kunnskap om tilstanden før kalking kan tilrådes. Det er foreslått kalket i innsjøer knyttet til fem vassdrag i Vaksdal kommune. Disse er, i prioritert rekkefølge.

- 1) **Bergsdalsvassdraget**, med Oddmundalsvatnet og Skarvatnet. Oddmundalsvatnet er referansevatn i NIVA sin landsomfattende serie.
- 2) **Fossdalsvassdraget**, med Bersmotvatnet, Holmavatnet, Gråsidevatnet, Brislingaborkje og Blåfjellvatnet. To av innsjøene kalkes enkelt, mens Gråsidevatnet har stort kalkbehov. Samlet sett vil kalking av disse fem høytliggende innsjøene gi effekt i hele vassdraget, og den pågående kalkingen i Fossdalsvatnet anbefales avsluttet.
- 3) **Ekso** med Tuftavatnet. Her er knyttet fiskeinteresser til innsjøen, men kalkingen vil ha begrenset effekt nedover i Ekso. Det er også foreslått kalking i Leirovatnet og Saudalsvatnet
- 3) **Botnavassdraget** på Osterøy kalkes best ved oppkalking av de to innsjøene Storavatnet og Torvavatnet. Storavatnet trenger lite kalk, mens det vil gå med større mengder i Torvavatnet. Denne kalkingen vil derfor også gi god effekt i det nedenforliggende Botnavatnet.
- 3) **Blomdalsvassdraget** på Osterøy kalkes best ved oppkalking av Blomdalsvatnet. Kalkingen i det nedenforliggende Helgjebotsvatnet anbefales derfor stanset.

Bakerst i rapporten er det foretatt en enkel vurdering av kalkbehov for de forskjellige prosjektene, men nærmere kalkingsprosjektering vil bli utført av fylkesmannens miljøvernnavdeling dersom / når det er aktuelt å igangsette disse prosjektene.

PS: Siden rapporten ble utarbeidet er kunnskapen om tilstanden i vassdragene i Vaksdal bedret betraktelig. Det er foretatt prøvefiske i 52 innsjøer høsten 1995 og 1996, og det er samlet inn vannprøver i enda flere innsjøer. Høsten 1996 er det også gjennomført kalking i en rekke av de foreslåtte innsjøene og vassdragene. Bakerst i denne rapporten har Vaksdal kommune, ved miljøvernrådsgjevar Sveinug Klyve, derfor utarbeidet et vedlegg med den nye informasjonen.